

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De colleges van bestuur van de instellingen voor hoger onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
533677

Datum 30 augustus 2013

Betreft Inwerkingtreding wet Kwaliteit in verscheidenheid

Geachte leden van het college van bestuur,

Dinsdag 8 juli is het wetsvoorstel Kwaliteit in verscheidenheid aangenomen door de Eerste Kamer.¹ Met deze brief wil ik u informeren over de belangrijkste wetswijzigingen.

Deze wet Kwaliteit in verscheidenheid beoogt de kwaliteit en verscheidenheid van het hoger onderwijs te vergroten en het hoger onderwijs meer toekomstbestendig te maken. Deze wet ligt in het verlengde van het rapport van de commissie Veerman, de Strategische agenda Hoger Onderwijs, Onderzoek en Wetenschap "Kwaliteit in Verscheidenheid" en de hoofdlijnenakkoorden met de VSNU, de HBO-raad en NRTO. Voor een toekomstbestendig hoger onderwijsbestel is meer differentiatie noodzakelijk in het onderwijsaanbod. Zo zijn de instellingen, na inwerkingtreding van de maatregelen, beter in staat hun onderwijsaanbod te differentiëren en af te stemmen op verschillen in aanleg en capaciteiten van studenten en op de behoeftes van de arbeidsmarkt. Brede bachelors, de driejarige trajecten voor vwo'ers in het hbo en de Associate-degreeprogramma's (Ad) zijn hier voorbeelden van. Door de toename van het aantal studenten en de diversiteit van de studentenpopulatie is er meer maatwerk nodig om kwaliteit te leveren. Uitgaande van waarborgen voor de toegankelijkheid zijn in deze wet belangrijke instrumenten opgenomen om de juiste student op de juiste plek te krijgen met name door studiekeuzeactiviteiten. Daarnaast zijn de eisen aan de in- en doorstroom verscherpt. Verder is in deze wet voorzien in een aantal financiële maatregelen.

Deze wet staat daarbij niet op zichzelf. Ik hoef maar te wijzen op de prestatieafspraken die met de bekostigde hogescholen en de universiteiten zijn gemaakt op de terreinen van onderwijskwaliteit en studiesucces, profilering (differentiatie van het onderwijs, zwaartepuntvorming in het onderzoek) en

---

¹ Stb. 2013, 298, zie <https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/dossier/33519/stb-2013-298?resultIndex=0&sorttype=1&sortorder=4>, inwerkingtredingsbesluit Stb 2013, nr. 311

valorisatie en de daarbij behorende prestatiebekostiging. Met de rechtspersonen voor hoger onderwijs (rpho'en) zijn weliswaar geen prestatieafspraken gemaakt, maar dat neemt niet weg dat met het hoofdlijnenakkoord met de NRTO belangrijke stappen zijn gezet.

Onze referentie
533677

Voor de rpho'en geldt niet de gehele wet, maar een aantal bepalingen en passages in deze brief, onder andere de bepalingen en passages over de Ad, de driejarige trajecten voor vwo'ers in het hbo en de brede bachelors.

De wet Kwaliteit in verscheidenheid treedt in werking per 1 september 2013. Enkele onderdelen ervan zullen later in werking treden vanwege de benodigde tijd om tot uitvoering te komen dan wel om recht te doen aan gerechtvaardigde verwachtingen van (aanstaande) studenten.

Met deze wet zijn belangrijke stappen gezet. De inwerkingtreding van deze wet heeft consequenties en biedt de nodige mogelijkheden voor uw instelling en voor (aanstaande) studenten. Gedurende de ontwerpfase van de wet én van uw prestatieafspraken bent u geïnformeerd over de voorgenomen maatregelen in (toen nog) het wetsvoorstel.² Met deze brief wil ik u in algemene zin over de definitieve wet informeren. Overigens zal ook naar andere betrokken partijen, zoals (aanstaande) studenten, de vo-scholen en mbo-instellingen op verschillende manieren (brieven, websites) gecommuniceerd worden over deze wet en de mogelijke consequenties voor hen. Daarnaast ga ik ervan uit dat ook u uw (aanstaande) studenten zo goed mogelijk zal voorlichten over de maatregelen die voor hen relevant zijn.

Er is nog een aantal experimenten in het vooruitzicht gesteld. De experimenten op het gebied van het bindend studieadvies in latere jaren³ vinden gelijktijdig met de invoering van deze wet voor de eerste keer toepassing (studiejaar 2013-2014). Andere experimenten zijn voorzien op iets langere termijn. Gegeven de onderlinge relatie tussen de diverse maatregelen zal ik verderop in deze brief ook kort ingaan op deze experimenten en de nadere regelgeving.

A. Maatregelen rond instroom en doorstroom

Ik hecht zeer aan 'de juiste student op de juiste plek'. Dat is meer dan een slogan. Betere studiekeuze, betere selectie en hoger studiesucces zijn een gemeenschappelijk belang. De onderstaande maatregelen worden ingevoerd om te bevorderen dat de juiste student sneller op de juiste plek komt en uitval wordt teruggedrongen.

Betere studiekeuze

Studiekeuzecheck en vervroeging van de aanmelddatum

Een goede studiekeuze van aanstaande studenten is van groot belang voor een goede kans van slagen. In deze wet is opgenomen dat de student zich uiterlijk op

---

² Brief van de toenmalige staatssecretaris, kenmerk 405419 van 26 april 2012

³ Stb. 2013, 317

1 mei moet aanmelden en dan recht heeft op een studiekeuzeactiviteit, uitmondend in een studiekeuzeadvies. De instelling kan hem of haar ook verplichten daaraan mee te doen. Uiteraard moet het studiekeuzeproces al veel langer gaande zijn. Dit is een gezamenlijke taak van u met de vo-scholen en de mbo-instellingen. Eerder is door een groot aantal instellingen voor hoger onderwijs benadrukt dat de studiekeuzeactiviteit in de wet te beschouwen is als een sluitstuk op het studiekeuzeproces. Om die reden wordt de bedoelde studiekeuzeactiviteit (met studiekeuzeadvies) in de communicatie aangeduid als 'studiekeuzecheck'.

Een student kan zich voor meer dan één opleiding inschrijven bij Studielink. Om de lasten voor de instellingen te beperken, zal ik in een ministeriële regeling opnemen dat een student recht heeft op een studiekeuzecheck voor maximaal drie opleidingen.

De aanstaande student die zich pas na 1 mei voor het eerst aanmeldt, heeft geen toelatingsrecht als de instelling dat voor de desbetreffende opleiding zo heeft geregeld. De instelling beslist dan over de toelating.

Instellingen moeten op grond van artikel 7.31b van de wet een regeling maken voor onder meer de studiekeuzecheck. In dit artikel staat wat in ieder geval in deze regeling moet worden opgenomen, zoals welke activiteiten en wat de gevolgen zijn van het niet-meedoen aan de studiekeuzecheck. De regeling bevat ook een hardheidsclausule voor studenten die niet worden toegelaten. Voor de student zal ook helder moeten zijn wat de gronden voor toelating na 1 mei zijn. U kunt bovenstaande zaken regelen op het niveau van de instelling (procedureregeling voor inschrijving) of per onderwijs- en examenregeling of beide. Hiervoor geldt de medezeggenschapprocedure (adviesrecht). Aanstaande studenten die niet toegelaten worden tot de opleiding, kunnen daartegen bezwaar en beroep instellen, eerst binnen de instelling bij de faciliteit (art. 7.59a), en daarna bij het College van beroep voor het hoger onderwijs.

Een aanstaande student verliest niet het toelatingsrecht als hij zich tijdig heeft aangemeld, maar na 1 mei van voorkeur wisselt en zich aanmeldt voor een andere opleiding (bijvoorbeeld omdat hij het advies heeft gekregen dat de opleiding waarvoor hij zich aanmeldde, niet bij hem past). Wel kan de opleiding hem verplichten een studiekeuzecheck te doen.

Studielink zal ervoor zorgen dat de instellingen kunnen zien dat het in deze gevallen om een tijdige aanmelding gaat.

Voor wie geldt het en wanneer?

Deze rechten en plichten gelden in principe voor alle aanstaande studenten die zich voor het eerste jaar bij een bacheloropleiding aanmelden, dus niet alleen voor leerlingen die voor het eerst het hoger onderwijs binnenkomen, maar ook bijvoorbeeld voor studenten die van studie wisselen, studenten met een hbo-propedeuse en studenten die toelating hebben op basis van een colloquium doctum. Van deze rechten en plichten bij de studiekeuzecheck zijn opleidingen met selectie (numerus fixus, aanvullende eisen, kleinschalig en intensief onderwijs) en aanstaande studenten met een buitenlandse vooropleiding uitgezonderd.

Voor aanstaande studenten uit Bonaire, Sint Eustatius en Saba onderscheidenlijk Aruba, Curaçao en Sint Maarten dient u te regelen dat zij kunnen deelnemen aan de studiekeuzecheck zonder dat hun fysieke aanwezigheid op de instelling vereist is, bijvoorbeeld via ICT-voorzieningen.

Er is een specifieke voorziening getroffen voor studenten met een negatief bindend studieadvies die dat op een zodanig tijdstip hebben ontvangen dat zij zich niet konden aanmelden op uiterlijk 1 mei. Melden zij zich na 1 mei aan, dan hebben ze in principe wel toelatingsrecht, maar geen recht meer op een studiekeuzecheck. De opleiding kan hen er wel toe verplichten.

De vervroegde aanmelddatum en rechten en plichten met betrekking tot de studiekeuzecheck zijn geregeld in artikel 7.31 e.v. van de wet.

Deze maatregel geldt voor het eerst voor inschrijving in het studiejaar 2014-2015, dus de aanstaande studenten moeten zich uiterlijk op 1 mei 2014 voor het studiejaar 2014-2015 aanmelden.

Instellingen mogen aan de aanstaande student geen bijdrage vragen in de kosten voor de studiekeuzecheck.

(Nadere) vooropleidingseisen

Nadere vooropleidingseisen voor mbo'ers in het hbo

Op dit moment bestaan voor mbo'ers – in tegenstelling tot havisten en vwo'ers – geen nadere vooropleidingseisen. Als gevolg daarvan hebben studenten met een mbo-diploma toelatingsrecht tot de bacheloropleidingen van het gehele hbo.⁴ Met ingang van het studiejaar 2014-2015 worden ook voor mbo'ers die willen instromen in het hbo net als voor vo'ers nadere vooropleidingseisen gesteld met als doel dat een student voldoende geëquipeerd is om een opleiding in het hoger onderwijs succesvol te kunnen afronden. Aanstaande studenten met een opleiding in bepaalde mbo-domeinen hebben niet langer toelatingsrecht tot hbo-opleidingen in een bepaald gebied (CROHO-onderdeel. Dit wordt bij ministeriële regeling geregeld. Overigens betekent het vervallen van het toelatingsrecht niet dat er geen mogelijkheid is voor toelating. Door een zogenoemd 'deficiëntieonderzoek' kan de hogeschool vaststellen of de aanstaande student voldoet aan eisen, die inhoudelijk vergelijkbaar zijn met de nadere vooropleidingseisen.

In nauwe samenwerking met de MBO-Raad, de Vereniging Hogescholen, LICA en JOB zijn verschillende modellen ontwikkeld wat betreft de (niet-)passendheid van de verschillende mbo-domeinen en CROHO-onderdelen. Naar aanleiding hiervan is mijn voornemen om vooralsnog slechts bij een aantal mbo-hbo 'opleidingsroutes' nadere vooropleidingseisen te stellen. Dit wordt na twee jaar geëvalueerd waarna wellicht voor meer opleidingsroutes nadere vooropleidingseisen worden ingesteld. In september zal ik hierover, conform mijn toezegging aan de Tweede Kamer, een brief sturen aan de Tweede Kamer en zo spoedig mogelijk daarna zal de ministeriële regeling worden gepubliceerd.

Bijzondere nadere vooropleidingseisen voor de pabo

In de wet Kwaliteit in verscheidenheid is vastgelegd dat studenten voor aanvang van hun pabo-opleiding moeten beschikken over bepaalde vakkennis, de zogenoemde bijzondere nadere vooropleidingseisen. Studenten die vanaf het studiejaar 2015-2016 instromen op de pabo, dienen te beschikken over een vastgesteld basisniveau voor de vakken geschiedenis, aardrijkskunde en natuur & techniek. Studenten moeten voor aanvang van hun studie aan de pabo aantonen dat zij over voldoende kennis over deze onderwerpen beschikken. Dit kan via vakken op hun diploma of door het maken van toelatingstoetsen. De inhoudelijke

---

⁴ Met uitzondering van de selectie-opleidingen

eisen zullen nader worden omschreven bij of krachtens algemene maatregel van bestuur.

Onze referentie
533677

De aanscherping van de toelatingseisen is een belangrijke en noodzakelijke stap in de kwaliteitsverbetering van de opleiding tot leraar basisonderwijs. De instroomkennis van studenten is van invloed op de realisatie van leerdoelen tijdens de opleiding en daarmee op de kwaliteit van de uitstroom.

In nauw overleg met alle betrokken partijen wil ik dit najaar bezien hoe de implementatie van deze eisen verder moet plaatsvinden.

Vervallen van toelatingsrecht tot een wo-opleiding met een hbo-propedeuse

Studenten die een hbo-propedeuse hebben en geen vwo-vooropleiding, hebben vanaf 2013-2014 geen toelatingsrecht meer tot een wo-opleiding. Vanwege gerechtvaardigde verwachtingen behouden studenten die voor september 2013 stonden ingeschreven bij een hbo-bachelor, het toelatingsrecht voor instroom in een wo-bachelor nog in het studiejaar 2013-2014.

Het vervallen van het toelatingsrecht betekent niet dat er geheel geen toelating meer mogelijk is met een hbo-propedeusediploma. De universiteit mag eisen stellen aan de aanstaande student met een hbo-propedeusediploma. Deze eisen hebben (uitsluitend) betrekking op kennis en vaardigheden die de student heeft kunnen opdoen in een vooropleiding (voortgezet onderwijs en/of hbo-propedeuse), bijvoorbeeld wiskunde in het vakkenpakket. De eisen die de instelling mag stellen, moeten ervoor zorgen dat een betere match ontstaat tussen de vooropleiding van de student en de wo-studie waarvoor hij zich inschrijft. De instelling beoordeelt door een onderzoek of de student aan die eisen voldoet. Voor transparantie naar de studenten is het van belang dat universiteiten tijdig adequate informatie verstrekken over de toegang tot een opleiding.

Selectie bij bacheloropleidingen

Afschaffen van de centrale gewogen lotingsprocedure voor opleidingen met een numerus fixus

De mogelijkheid voor loting wordt afgeschaft, evenals gegarandeerde plaatsen voor bepaalde studenten (de 8-plusplaatsen en de zogenoemde 'ministersplaatsen'). Loting en de gegarandeerde plaatsen worden afgeschaft, omdat het niet past bij de nieuwe situatie, waarin de match tussen student en opleiding versterkt moet worden. De opleidingsplaatsen worden in de nieuwe situatie door de instelling zelf verdeeld via selectie van de aanstaande studenten op basis van voor ieder gelijk geldende criteria.

Het moment waarop de centrale loting, inclusief de zogenoemde 8-plus maatregel en de ministersplaatsen, definitief wordt afgeschaft, moet nog worden bepaald. Dit gebeurt in overleg met de VSNU, de Vereniging Hogescholen, DUO en Studielink. Het moet voor instellingen hanteerbaar zijn, ook bij bijvoorbeeld grote opleidingen. Belangrijk is dat instellingen voldoende tijd krijgen om zich aan de nieuwe situatie aan te passen, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling en bekendmaking van de selectiecriteria en procedures. Ook DUO en Studielink moeten voldoende tijd hebben om hun systemen aan te passen. Ik ga ervan uit dat in ieder geval ook nog voor het studiejaar 2015/2016 centraal wordt geloot.

Twee soorten selectiecriteria bij selectie-opleidingen

Voor opleidingen waarvoor geselecteerd kan worden (i.c. numerus fixus, masters en kleinschalig en intensief onderwijs) zal als voorwaarde gaan gelden dat het bij de selectie moet gaan om een combinatie van ten minste twee soorten kwalitatieve (dat wil zeggen 'inhoudelijke') selectiecriteria. Dit doet recht aan het feit dat studiesucces door diverse factoren wordt beïnvloed, zoals persoonlijkheidskenmerken, eerdere onderwijsprestaties en motivatie van de aanstaande student en organisatiekenmerken van de opleiding. Selectie kan dus niet uitsluitend betrekking hebben op het criterium eindexamencijfers; het kan wel één van de twee criteria zijn. Dit sluit aan op de bestaande situatie voor decentrale selectie bij opleidingen waarvoor een numerus fixus geldt. Voor zover het selectie betreft vanwege aanvullende eisen, geldt deze voorwaarde (twee selectiecriteria) niet. In plaats daarvan gaat gelden dat de selectiecriteria uitsluitend eisen kunnen bevatten die direct verband houden met de reden waarom de opleiding mag selecteren.

Aanvullende eisen: ruimte uitgebreid

In de wet is de mogelijkheid opgenomen dat bepaalde opleidingen aanvullende eisen kunnen stellen 'aan de poort'. Dit was zo en blijft zo. Het gaat daarbij om opleidingen gericht op een bepaald beroep waarvoor kwaliteiten van belang zijn die geen of onvoldoende onderdeel zijn van het voortgezet onderwijs. Bekende voorbeelden hiervan zijn de selectie voor kunstvakopleidingen en de lerarenopleidingen lichamelijke opvoeding. Ook gaat het om opleidingen waarbij de organisatie en inrichting van het onderwijs specifieke eisen stellen aan studenten, zoals de opleiding Hoger hotelonderwijs. In de nieuwe ministeriële regeling wordt opgenomen welke opleidingen aanvullende eisen mogen stellen en op welke grond. Deze regeling vervangt de huidige algemene maatregel van bestuur en ministeriële regeling, zodat nieuwe opleidingen gemakkelijker kunnen worden opgenomen. De opleidingen die momenteel aanvullende eisen stellen, worden opgenomen in de nieuwe regeling.

Nieuw is dat de eisen die de instellingen stellen, afgeleid moeten zijn van de grond waarop de opleiding mag selecteren. Ook is nieuw dat opleidingen met een specifiek onderwijsconcept individueel een verzoek kunnen doen en toestemming kunnen krijgen om aanvullende eisen te stellen. Om in aanmerking te komen voor het stellen van aanvullende eisen op grond van een specifiek onderwijsconcept, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Zo moet de selectie onder meer objectief gerechtvaardigd zijn en noodzakelijk om de organisatie en inrichting van de desbetreffende opleiding tot wasdom te laten komen. Ook mag de selectie geen afbreuk doen aan de kwaliteit en toegankelijkheid van de opleiding. De aanvraagprocedure wordt momenteel ontwikkeld. De NVAO krijgt daarin een adviesrol.

Selectie bij de masteropleidingen (afschaffing doorstroommaster)

Veel wo-bachelors stromen nu nog door naar de wo-master waarvoor zij automatisch toelatingsrecht hebben (de doorstroommaster). Dit wettelijke toelatingsrecht wordt afgeschaft. Een doorstroommasteropleiding is dan niet meer verplicht een student met een bepaald bachelordiploma toe te laten. De universiteit moet haar toelatingseisen opnemen in een regeling waarvoor de medezeggenschapsprocedure geldt (adviesrecht).

Wel blijft het uitgangspunt dat er voor elke afgestudeerde wo-bachelor een mogelijkheid is om een wo-masteropleiding te volgen. Indien studenten geen mogelijkheid hebben voor toelating tot een wo-master kan de minister ingrijpen door in feite een doorstroommaster voor bepaalde opleiding(en) verplicht te stellen. Ik ga ervan uit dat er geen noodzaak zal zijn om van deze bevoegdheid (op termijn) gebruik te gaan maken en verwacht dat u bij de vormgeving van de eisen rekening houdt met genoemd uitgangspunt. De inspectie zal een en ander monitoren.

De ingangsdatum van deze maatregel is het studiejaar 2014-2015.

B. Differentiatie in onderwijsaanbod

Nieuwe onderwijstrajecten

Associate-degreeprogramma's

Het Associate-degreeprogramma (verder Ad) wordt definitief onderdeel van het hoger onderwijsstelsel. Bestaande Ad's kunnen blijven bestaan en de instellingen kunnen nieuwe Ad's aan hun onderwijsassortiment toevoegen. Voor de start van de Ad is toetsing op macrodoelmatigheid en is een toets nieuw Ad-programma door de NVAO nodig. Rechtspersonen voor hoger onderwijs hebben alleen te maken met de toets nieuw Ad-programma. Najaar 2013 zal de NVAO het toetsingskader voor de toets nieuw Ad-programma vaststellen en is een bijstelling van de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012 voorzien. In beide toetsen is de arbeidsmarktkwalificerende functie van de Ad een belangrijke invalshoek evenals de vraag of de Ad niet het karakter heeft van een smalle functiegerichte bedrijfsopleiding.

De Ad blijft onderdeel van de hbo-bacheloropleiding, maar er komt ruimte voor een zelfstandiger profilering om de arbeidsmarktkwalificerende functie van de Ad goed vorm te kunnen geven. In samenhang hiermee wordt het 'automatisch doorstroomrecht' van 120 studiepunten na het behalen van de Ad gewijzigd in een systeem van toelaatbaarheid tot de vervolgfase van de bacheloropleiding waar de Ad onderdeel van is. Dit is nodig om ruimte te scheppen voor de doorstroomrelevante vakken die onderdeel zijn van het vervolgtraject dat de instelling binnen de eigen bachelor reeds bij het ontwerp van de Ad moet vormgeven.

De instelling kan ervoor kiezen de Ad in een vorm (voltijds, deeltijd of duaal) aan te bieden die de bacheloropleiding niet kent. Als de Ad meerdere vestigingsplaatsen heeft, kan desgewenst ook per vestigingsplaats gedifferentieerd worden naar onderwijsvorm. Dit maakt het mogelijk in te spelen op scholingsvragen van specifieke doelgroepen. Dit brengt wel met zich mee dat er in alle gevallen een passende (studeerbare) vervolgfase moet zijn. Als een bachelor bijvoorbeeld alleen in voltijdse vorm kan worden vervolgd zal dat voor werkenden geen studeerbaar traject zijn.

Het wordt definitief mogelijk de Ad voor maximaal de helft, niet zijnde de afstudeerfase, deels op een mbo-locatie te verzorgen in samenwerking met een mbo-instelling onder integrale verantwoordelijkheid van de hogeschool. Bij de toets nieuw Ad-programma zal de NVAO beoordelen of de samenwerking met de mbo-instelling aan de te stellen vereisten voldoet.

In de bekostigingssystematiek komt een zelfstandige diplomavergoeding voor de Ad. Indien de Ad-afgestudeerde vervolgens een bachelorgetuigschrift behaalt ontvangt de instelling de diplomavergoeding voor de bacheloropleiding minus de diplomavergoeding voor de Ad. Dit geldt ook als de Ad-afgestudeerde een andere bachelor voltooit aan dezelfde of een andere bekostigde instelling. Diplomabekostiging van de Ad is pas mogelijk na aanpassing van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 (een AMvB). Voor het begrotingsjaar 2014 zal dit nog geen gevolgen kunnen hebben; het streven is dat dit wel het geval zal zijn voor het begrotingsjaar 2015.

Driejarige trajecten voor vwo'ers in het hbo

Met deze wet worden reguliere driejarige trajecten voor vwo'ers (of voor studenten met een vergelijkbaar niveau) binnen het hbo mogelijk. Dat betekent dat de driejarige trajecten onderdeel worden van het gedifferentieerde onderwijsaanbod van het hbo. Deze trajecten omvatten 180 studiepunten, te verzorgen binnen drie jaar, en voldoen aan (ten minste) de eindtermen van de hbo-bachelor. Dit betekent concreet dat in de onderwijs- en examenregeling naast het 'reguliere' traject van 240 studiepunten een traject is opgenomen van 180 studiepunten. Het ligt voor de hand dat dit niet uitsluitend ontstaat doordat een aantal vakken vervalt (waar de vwo'er in feite vrijstelling voor heeft) maar dat er een ander onderwijsconcept ontstaat, met compactere, verdiepende trajecten.

Als de hogeschool een driejarig vwo-traject aanbiedt, heeft de vwo-student het recht zich binnen de opleiding in te schrijven voor een dergelijk traject; het is overigens geen verplichting. Het is ook mogelijk dat studenten met een andere vooropleiding dit traject kunnen volgen, maar daarbij moet uitdrukkelijk sprake zijn van een hoog startniveau van de student. Dit zal eerder uitzondering dan regel zijn, en zal naar verwachting vooral van toepassing zijn voor studenten met een buitenlands vo-diploma.

Deze bepaling treedt in werking per studiejaar 2013-2014.

Volledigheidshalve wijs ik erop dat in de Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012 staat dat bij de doelmatigheidsbeoordeling van hbo-masteropleidingen op vwo-trajecten aansluitende hbo-masters gelijkgesteld worden met een prioritair gebied.

Vernieuwingen in de opleidingen

Brede bachelors

Brede bacheloropleidingen hebben verschillende voordelen. Zo kunnen studenten binnen een brede bacheloropleiding bijvoorbeeld hun eigen route of accent kiezen, waardoor er minder reden is voor een studieswitch.

Er bestaat al een procedure tot samenvoeging van bestaande opleidingen, met een rol voor de NVAO. De NVAO controleert of er sprake is van een planningsneutrale conversie en of door de samenvoeging geen inhoudelijk nieuwe opleiding ontstaat die zich uitstrekt over andere terreinen dan de opleidingen waaruit deze is ontstaan. Vanuit de instellingen is echter aangegeven dat men ruimte wil om te kunnen experimenteren met brede bachelors. Met deze wet wordt geregeld dat de instelling maximaal vijf jaar kan experimenteren met een brede bachelor die is ontstaan uit samenvoeging van twee of meer bestaande

opleidingen. Bij de aanvraag tot samenvoeging dient de instelling aan te geven gebruik te willen maken van de mogelijkheid om de verbreding na vijf jaar ongedaan te kunnen maken en terug te keren naar de oorspronkelijke smalle(re) opleidingen, zonder daarvoor de macrodoelmatigheidstoetsing en – wat ook voor rpho'ën geldt - de toets nieuwe opleiding te hoeven doorlopen. In de beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012 was deze termijn op drie jaar gesteld, maar deze termijn is naar aanleiding van het Kamerdebat verlengd naar vijf jaar door aanpassing van de wet (artikel 6.2, 5^e lid).

Deze maatregel treedt in werking per 1 september 2013.

Betere herkenbaarheid opleidingen

De naam van een opleiding moet transparant zijn en inzicht geven in het vakgebied waarop de opleiding zich richt. Transparante naamgeving maakt het voor aanstaande studenten gemakkelijker om de juiste opleiding te kiezen en vermindert daarom de kans op uitval. Ook voor het afnemend werkveld geeft het meer inzicht. Hoewel op dit moment al veel namen een dergelijk inzicht geven, kan hierin nog een verbeteringslag worden gemaakt. De NVAO krijgt een steviger rol bij de beoordeling van naamgeving aan opleidingen. De NVAO zal in overleg met de CDHO bij de toets nieuwe opleiding beoordelen of de door het instellingsbestuur gehanteerde naam van de opleiding voldoende inzicht biedt in de inhoud van de opleiding en aansluit bij hetgeen gebruikelijk is binnen de visitatiegroep of sector waartoe de opleiding behoort (art. 5a.2). Daarnaast is tussentijdse naamswijziging van een opleiding niet meer op elk gewenst moment mogelijk, maar gedurende een (her)accreditatieprocedure. Bij uitzondering zal een tussentijdse naamswijziging mogelijk zijn. Dit kan als met de naamswijziging wordt beoogd aan te sluiten bij wat binnen de visitatiegroep of sector gebruikelijk is. Als de instelling een naam wil hanteren waarmee de NVAO niet akkoord is, is de uiterste consequentie dat de NVAO geen positief besluit afgeeft. Dit geldt zowel bij een verzoek om een toets nieuwe opleiding als bij een accreditatie en is ook van toepassing op niet-bekostigde onderwijsinstellingen.

Dit artikel treedt in werking per 1 september 2013.

C. Financiële maatregelen

Schakelprogramma's

Universiteiten en hogescholen hebben reeds de opdracht een goede doorstroming te bevorderen van een bacheloropleiding naar een verwante masteropleiding. De wijze waarop ondersteuning wordt geboden ter bevordering van deze doorstroom, wordt geregeld in het betreffende onderwijs- en examenreglement. Deze ondersteuning wordt kortweg geduid als schakelprogramma. Voor de overstap van de bachelor naar een wo-master heeft het de voorkeur dat de voorbereiding van de student plaatsvindt in een programma tijdens de bachelor. Dan verliest de student geen of weinig tijd en heeft hij recht op studiefinanciering (als hij nog rechten over heeft).

Met deze wet wordt het tarief voor het schakelprogramma geregeld. Het schakelprogramma kan in verschillende vormen worden aangeboden: als module van een bacheloropleiding, in een eigenstandig programma of als een programma dat door een andere partij verzorgd wordt. In alle gevallen is dit een schakelprogramma en geldt het tarief conform de wettelijke bepaling van artikel 7.57i.

Voor trajecten van 30 studiepunten of minder van een traject kan aan studenten een vergoeding worden gevraagd ter hoogte van maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld. Bij trajecten van meer dan 30 maar niet meer dan 60 studiepunten geldt voor het deel tot en met 30 studiepunten maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld en kan voor het deel boven de 30 punten een vergoeding worden gevraagd van maximaal een proportioneel deel van twee maal het wettelijk collegegeld. Mocht er sprake zijn van een traject met meer dan 60 studiepunten, dan bepaalt het instellingsbestuur de hoogte van de vergoeding voor het deel dat boven de 60 studiepunten uitkomt (zie artikel 7.57i).

De bepaling treedt in werking per 1 september 2013. In mijn brief aan de instellingen van 12 juli 2013, kenmerk 530339, heb ik aangegeven dat universiteiten die meer tijd nodig hebben voor de aanpassing van de administratie en het melden van de juiste vergoeding aan de studenten, hiervoor desgevraagd meer tijd krijgen. Uiterlijk 1 november 2013 moeten de studenten op de hoogte zijn van het tarief voor het studiejaar 2013/2014 en wordt de betaling definitief gemaakt, indien nodig met terugwerkende kracht tot 1 september 2013.

Overeenkomstig de motie Schouten (Tweede Kamer 2012-2013, 33519, nr. 48) zal ik onderzoek verrichten naar de mate waarin schakelprogramma's ingebed in de bacheloropleiding voorkomen en wat op dit gebied goede praktijken zijn. De resultaten van dit onderzoek zal ik onder de aandacht brengen bij de instellingen en ik zal hierover in het najaar van 2014 rapporteren aan de Kamer.

Collegegelddifferentiatie

In de Hoofdlijnenakkoorden 2011-2015 van OCW met de VSNU en de HBO-raad is opgenomen dat de mogelijkheden voor collegegelddifferentiatie worden verruimd. De wet Kwaliteit in verscheidenheid maakt collegegelddifferentiatie voor opleidingen met het NVAO-oordeel 'excellent' mogelijk. Naast dit oordeel is toestemming van mij nodig.

Ik zal, zoals afgesproken met de Tweede en Eerste Kamer, geen collegegelddifferentiatie toestaan totdat er duidelijkheid is over het sociaal leenstelsel voor de bachelor. Verder zal ik een verzoek tot toestemming voor collegegelddifferentiatie in elk geval toetsen aan een aantal voorwaarden:

- het betreft geen opleiding waarvan er in Nederland maar één is;
- er zijn voldoende toegankelijke opleidingen binnen een discipline/vakgebied zonder collegegelddifferentiatie, zodat de student een keuze heeft;
- studenten die recht hebben op studiefinanciering, moeten een beroep kunnen doen op het collegegeldkrediet voor de betaling van het hogere collegegeld;
- een marginale toets voor de verhouding tussen de kosten die worden gevraagd en datgene wat uiteindelijk wordt aangeboden door de excellente opleiding.

De voorwaarden voor toestemming worden opgenomen in een beleidskader.

Collegegelddifferentiatie voor honours tracks is niet opgenomen in de wet. Daarvoor ben ik voornemens om een beperkt experiment te starten.⁵ Onder E (nadere regelgeving) zal ik dit verder uiteenzetten.

---

⁵ Brief aan de Eerste en Tweede Kamer over Prestatieafspraken HO, 2 juli 2013, kenmerk 525075, zie <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/02/kamerbrief-prestatieafspraken-hoger-onderwijs.html>

D. Overig

Onze referentie
533677

Titulatuur

Vanaf het najaar van 2013 zal de Regeling titulatuur hoger onderwijs in werking treden die de titels in het hbo transparant en internationaal herkenbaar zal maken. In deze regeling wordt de referentielijst vastgesteld met de toevoegingen aan graden die hbo-opleidingen mogen hanteren, zoals 'of Science' of 'of Arts' of opleidingsspecifieke graden zoals 'of Engineering'. De wet schrijft voor dat de mogelijkheid om 'of Arts' dan wel 'of Science' toe te voegen aan de graden, gebeurt in het kader van een volgende accreditatie of toets nieuwe opleiding bij de desbetreffende opleiding. Hierin oordeelt de NVAO of de toevoeging passend is. Voor de student betekent dit dat hij/zij na het accreditatie- of tno-besluit, bij het succesvol afronden van de opleiding, bijvoorbeeld de titel Bachelor of Science mag voeren. Dit was voorheen voorbehouden aan de wo-bachelors. Indien daar aanleiding toe bestaat, zal de referentielijst worden aangepast om de actualiteit te garanderen.

De regeling zal per oktober 2013 in werking treden.

E. Nadere regelgeving

Naast bovenstaande wetswijzigingen wordt voor onderstaande onderwerpen gewerkt aan AMvB's en ministeriële regelingen die voortvloeien uit het wetstraject en/of anderszins gerelateerd zijn aan de afspraken rond de hoofdlijnenakkoorden en prestatieafspraken. Om u een beter overzicht te geven, zal ik hierna ook daarop kort ingaan.

Kosten selectie aan de poort

Ik ben voornemens een AMvB op te stellen met als beoogde inwerkingtreding studiejaar 2014-2015, waarin wordt geregeld dat er bepaalde selectiekosten in rekening kunnen worden gebracht bij de studenten. Het gaat om kosten die de instelling maakt vanwege het selecteren van de studenten omdat sprake is van een opleiding met numerus fixus, een opleiding met aanvullende eisen of een opleiding die mag selecteren vanwege kleinschalig en intensief onderwijs. Uitgangspunt daarbij is dat een en ander de toegankelijkheid van het hoger onderwijs niet mag beperken. Naar aanleiding van gesprekken van mijn ambtsvoorganger met de VSNU en de HBO-raad zal er een maximum tussen de 50 en 100 euro per toelatingsprocedure komen maar bij voorkeur lager of geen. Ik benadruk dat een bedrag in rekening brengen geen vanzelfsprekendheid is. Op basis van de eerder gevoerde gesprekken met de instellingen ga ik ervan uit dat instellingen zoveel mogelijk een selectiemethodiek zullen hanteren die zo min mogelijk kosten met zich meebrengt.

De ho-instellingen moeten een financiële voorziening treffen voor diegenen waarvoor de bijdrage een belemmering vormt voor deelname aan de toelatingsprocedures. Het medezeggenschapsorgaan heeft adviesrecht op de toelatingsprocedure inclusief de kosten van de toelating. De instelling zal het in rekening te brengen bedrag derhalve moeten motiveren.

Ik ben voornemens de AMvB per 1 september 2014 in werking te laten treden.

Onze referentie
533677

Wellicht ten overvloede: ik heb al eerder in deze brief aangegeven dat voor de studiekeuzecheck geen eigen bijdrage gevraagd mag worden van de aanstaande studenten.

Bindend studieadvies in latere jaren

In mijn brief van 25 april jl. met referentienummer 506132 heb ik u geïnformeerd over de mogelijkheden te experimenteren met het geven van een bindend studieadvies in latere jaren.

De AMvB die dit experimenteren mogelijk is op 15 juli gepubliceerd in het Staatsblad.⁶ Daarmee treedt de AMvB in werking met terugwerkende kracht tot en met 1 mei 2013.

Voor een volledig overzicht van de mogelijkheden om te experimenteren met een bindend studieadvies in latere jaren verwijs ik u naar de gepubliceerde AMvB. Korthedshalve krijgen de instellingen die aan het experiment deelnemen onder andere de mogelijkheid om studenten ook in het tweede jaar een BSA met een volledige afwijzing te geven.

Ook kunnen instellingen in jaar 3 van het wo en in de jaren 3 en 4 van het hbo bepaalde tentamens laten vervallen (de geldigheidsduur beperken) om daarmee een jaarklassensysteem vorm te kunnen geven. Het instellingsbestuur van een aan het experiment deelnemende instelling is verplicht om een aantal voorzieningen te hebben waardoor de studievoortgang bij de deelnemende opleidingen wordt bevorderd. Het gaat daarbij in ieder geval om voorzieningen als een passende onderwijsintensiteit, een intensieve studiebegeleiding, een hoge kwaliteit van de docenten en begeleiding door de instelling bij de herplaatsing van geheel of gedeeltelijk afgewezen studenten.

De tweede en laatste mogelijkheid voor instellingen om hun plannen voor deelname aan het experiment in te sturen is uiterlijk 1 april 2014 voor het starten van het experiment met ingang van het studiejaar 2014/2015.

Collegegelddifferentiatie voor honours tracks

Er zal een beperkt experiment starten met als doel onder meer te onderzoeken wat het effect van collegegelddifferentiatie op de toegankelijkheid van honours tracks is. In dit experiment zal maximaal twee maal wettelijk collegegeld gevraagd kunnen worden, en studenten moeten een beroep kunnen doen – indien nodig – op het profileringsfonds of een soortgelijke regeling van hun instelling. Ik ga met de VSNU, de Vereniging Hogescholen en de studentenorganisaties in gesprek over de verdere invulling van het experiment.

De experimenteer-AMvB verwacht ik eind dit jaar bij de Eerste en Tweede Kamer voor te hangen.

Flexibel hoger onderwijs voor de volwassen beroepsbevolking

Op dit moment werkt de commissie 'Flexibel hoger onderwijs voor werkenden' onder leiding van de heer Rinnooy Kan aan een advies gericht op versterking van de flexibiliteit en vraaggerichtheid van het hoger onderwijs voor de volwassen

---

⁶ Stb. 2013, nr. 317

beroepsbevolking. De commissie is gevraagd te adviseren over te nemen maatregelen in beleid, kaders in wet- en regelgeving en financiering van het hoger onderwijs voor deze doelgroep, met als doel de participatie van volwassenen aan het hoger onderwijs te versterken en het aandeel hoger opgeleiden in de beroepsbevolking te vergroten. Het advies zal tevens worden benut voor besluitvorming over de inrichting van experimenteerruimte die aan instellingen voor hoger onderwijs zal worden geboden om de flexibiliteit en vraaggerichtheid van opleidingen gericht op de doelgroep volwassenen te versterken.

Onze referentie
533677

Voor deze experimenteerruimte zal een AMvB worden opgesteld. Naar verwachting zal besluitvorming over de experimenteerruimte flexibel hoger onderwijs voor de volwassen beroepsbevolking begin 2014 plaatsvinden en kunnen pilots in het kader van de experimenteerruimte in (de loop van) het studiejaar 2014/2015 van start gaan.

Promotiestudent

Ten slotte wordt een experimenteer-AMvB voorbereid om te onderzoeken of de introductie van een derde cyclus in het onderwijs (promotieonderwijs) meerwaarde heeft naast de bestaande promotietrajecten (waaronder promovendi met een aanstelling bij de universiteit). De VSNU heeft onlangs een voorstel voor experimenten aan mij gezonden.

Beoogd is deze AMvB in de loop van 2014 in werking te laten treden (na advies Raad van State en voorhang bij de Eerste en Tweede Kamer).

Naast de hiervoor genoemde maatregelen van bestuur wil ik nog de volgende regelingen benoemen:

Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs

De Beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs 2012 zal naar aanleiding van dit wetsvoorstel op onderdelen worden aangepast. In ieder geval zal er een toets voor de Associate degrees worden opgenomen, wordt de experimenteerperiode met samengevoegde opleidingen tot een brede bachelor verlengd van drie naar vijf jaar, worden driejarig vwo-trajecten aangemerkt als prioritair gebied voor de aanvraag van nieuwe hbo-masters en zal er een passage over naamgeving aan opleidingen in de beleidsregel worden opgenomen.

Regelingen met betrekking tot de toelating

Onder A zijn verschillende ministeriële regelingen aangekondigd. Om een overzichtelijk systeem te creëren ben ik voornemens om de diverse ministeriële regelingen op het gebied van toelating tot het hoger onderwijs te bundelen in één regeling: de Regeling toelating hoger onderwijs. Hierin zullen onder meer worden opgenomen de regelingen op het gebied van de nadere vooropleidingseisen mbo-

hbo, de regeling voor de bijzondere nadere vooropleidingseisen pabo, de regeling aanvullende eisen en de regeling ter vervanging van de huidige regeling aanmelding en selectie (waarin de lotingsprocedure is opgenomen).

Onze referentie
533677

Ten slotte

In de inleiding gaf ik aan dat deze wet beoogt de kwaliteit en verscheidenheid van het hoger onderwijs te vergroten. Een wet kan niet anders dan de benodigde randvoorwaarden bieden. De feitelijke uitvoering ervan vindt plaats in de instelling, bij de docenten, studenten en bestuurders. U heeft in uw prestatieafspraken ambitieuze doelstellingen geformuleerd om die kwaliteitsverhoging daadwerkelijk vorm te geven. Deze wet biedt u een aantal mogelijkheden om de door u geformuleerde prestatieafspraken verder te implementeren. En het biedt de student mogelijkheden om zijn studiekeuzeprocessen en studiesucces te verbeteren.

Het verheugt me dan ook dat deze wet over het algemeen met enthousiasme is ontvangen. Ik vertrouw erop dat u met datzelfde enthousiasme de wet implementeert.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker